

“К.І.С.”, 2004. – 112 с.

2. Болонский процесс: поиск общности европейских систем высшего образования (проект TUNING) / Под науч. ред. В. И. Байденко. – М.: Исследоват. центр проблем кач-ва под-ки спец-ов, 2006. – 211с.

3. Лист Міністерства освіти і науки України від 31.07.2008 р. № 1/9-484 Щодо нормативно-методичного забезпечення розроблення галузевих стандартів вищої освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua> / (дата звернення 5.10.2012 р.)

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 року №1341 “Про затвердження Національної рамки кваліфікацій” (НРК). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua> / (дата звернення 5.10.2012 р.)

5. Хуторской А. В. Ключевые компетенции : технология конструирования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 5. – С. 55–61.

6. Закон України «Про вищу освіту» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [<http://osvita.ua/legislation/law/2235/>]

Сідун Юлія Олександрівна,

студентка юридичного факультету

Науковий керівник – доцент кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін

кандидат філологічних наук

Царьова Ірина Валеріївна

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

СУЧАСНА ЮРИДИЧНА РИТОРИКА: ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розбудова нового інформаційного суспільства, реалізація компетентнісної парадигми як стратегії підвищення якості національної освіти актуалізують зміни в цілях, напрямках, змісті підготовки майбутніх висококваліфікованих, мобільних, конкурентоспроможних фахівців. Фахова мова юриспруденції як одна із важливих мов має характерні ознаки, які полягають у виборі відповідної термінології, граматичних структур та синтаксичних моделей.

Оскільки юридична комунікація є передусім проявом правової фахової діяльності, то тут мова юриспруденції розглядається як фахова мова особливого функціонального типу, яка слугує насамперед оформленню суспільних відносин у вигляді прав та обов’язків, а також вчиненню правосуддя та розвитку права. Фахова мова репрезентує ієрархічну та динамічну систему, що складається з двох найважливіших мовних проявів права – юридичний словниковий склад (інструментальний) та юридичні тексти (інструментально-дискурсивний прояв) [3, с. 72]. Феномен мови права є об’єктом вивчення ни-

зки наук: правових (загальна теорія держави і права, філософія права, історія держави і права, логіка права, правова герменевтика, правова техніка), філологічних (теорія мовної комунікації, стилістика, термінознавство, лексикографія, семасіологія, історія мови, прикладна лінгвістика, культура мови, судова риторика), а також інформатики, філософії, соціології, історії, дипломатики, текстології тощо.

Правове мовлення є одним із найважливіших елементів в «арсеналі» ратора-юриста, який несе соціальну відповідальність за його якість, змістове наповнення та правові наслідки. Адже провідне місце в діяльності кожного відіграє належний рівень володіння ним технологією комунікації та її основним засобом – професійною юридичною мовою [2]. Точність та ясність юридичної мови, влучне застосування формулювань, термінології в значній мірі визначають результативність діяльності юриста-професіонала в умовах підготовки та застосування правового письмового документа або усної правової промови, при веденні правових переговорів, здійсненні промов в якості професійних учасників судового процесу. Отже, предметом юридичної риторики, як власне прикладної науки, є письмова чи усна «промова» – провідний інструмент і засіб правозастосовчої діяльності.

Предметом юридичної риторики є промова – інструмент і засіб правозастосовчої діяльності. Володіти навичками красномовства юристові необхідно, тому що він постійно виконує різні комунікативні ролі, виступає як оратор у пропаганді права. Крім того, юридична мова специфічна: 1) у ній багато термінів, що мають особливе юридичне значення; 2) більшість багатозначних слів позначають особливі юридичні поняття; 3) існують словосполучення, уживані тільки у правовій сфері спілкування. Юридичним текстам, залежно від функціональної мети, притаманна певна організація, принципи й правила виконання, стиль написання тощо [1, с. 134].

Характерною рисою юридичної мови є її ситуативність, за якої спілкування і зростаюче взаєморозуміння між мовцем і слухачем має вирішальне значення. Зустріч юриста з новим співрозмовником реципієнтом – завжди конкретна ситуація, сполучена із психологічними моментами. Юристові треба бути готовим до несподіванок, не втрачати самовладання, легко орієнтуватися в ситуації, що виникла. У межах тривіуму поряд із граматиною та діалектикою (логікою), риторика концентрує в собі етично-комунікативне вчення, наукові погляди та ідеї на місце людини у суспільстві, а відтак синтезує засади розвитку переважної більшості соціальних (колективних) гуманітарних наук. Якщо граматика та логіка завжди стосувалися переважно внутрішніх сфер інтелектуальної діяльності індивіда – мислення та формулювання своїх думок, то риторика неодмінно передбачає певний суб'єктно-об'єктний зв'язок доповідач (ритор) – слухач.

Сутнісною основою сучасної юридичної риторики та її особливого виду – судової риторики – є концепція риторичної юридичної аргументації як відповідне юридично-філософське вчення, що є найбільш пристосованим до

потреб та найповніше розкриває значення офіційного юридичного мовлення у його легалізованих формах.

Підсумовуючи викладене, визначаємо юридичну риторичку як комплексну міждисциплінарну теоретико-прикладну спеціально-юридичну науку у складі системи: 1) загально-правові науки теоретичного та історичного спрямування; 2) базові юридичні науки (класичні галузі права); 3) комплексні (міжгалузеві) юридичні науки (метагалузі); 4) спеціальні та спеціально-юридичні науки, що деталізують надбання власне правових дисциплін у практичному контексті із використанням бази інших наук.

1. *Царьова І. В.* Дериґаційний підхід до вивчення юридичного тексту / І. В. Царьова // Вісник Київськ. нац. лінгв. ун-ту. Сер. Філологія. – Т. 20. – № 2. – С. 131–138.

2. *Царьова І. В.* Культура професійного мовлення юриста: навч. посібн. / І. В. Царьова, Грицай І. О. – К.: Хай-Тек Прес, 2017. – 140 с.

3. *Shabliy O.* Rechtsübersetzung in modernen Rechtsordnungen und kulturen: Herausforderungen bei der deutsch-ukrainischen Übermittlung rechtlicher Inhalte (нім. м.) / Юридичний переклад у сучасних правових системах та культурах: Проблеми німецько-українського юридичного перекладу / О. Shabliy // Translationswissenschaftlicher Nachwuchs forscht (Forum Translationswissenschaft 17). – 2012. – S. 71–88.

Скиба Елеонора Константи́вна,
професор кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
доктор філософських наук, доцент

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРАВОСВІДОМІСТЬ СУСПІЛЬСТВА ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК КОМПЕТЕНТНІСТНОГО ПІДХОДУ

Питання демократичного реформування всіх сторін соціально-культурного життя сучасного суспільства, гостра нагальність вивчення та усвідомлення механізму формування правосвідомості сучасного суспільства є ключовими питаннями не тільки сьогодення української держави, а й світу, у цілому. У цьому контексті питання, впровадження компетентнісного підходу у практику навчання стає реалією сучасної освіти та активно реалізується в навчально-виховному процесі, оскільки вирішення завдань сучасної вищої школи потребує істотного посилення самостійної й продуктивної діяльності тих, хто навчається, розвитку їхніх особистісних якостей і творчих здібностей.

У зв'язку з цим питання удосконалення правової культури та культу-